

551

פרוטוקול מס' 85/א
מישיבת ועדת הכספים
מידום ד' ב' יאן תשס"ז - 14.3.56
בשעה 08.30

השתתפו:

חברי הועדה:

- י. גורי - היו"ר
- י. אפרתי
- א. אברמיל
- י. בדר
- א. גהיר
- ש. דיין
- ט. חזני
- י. ספיר
- ז. קוזאייב
- ז. צור

מוזמנים:

- סר הפיתוח מ. בנטוב
- מ. בדר - הסנהל הכללי של משרד הפיתוח
- י. אטכנזי - מטעם משרד הפיתוח

סדר-היום:

המסד הדיון בתקציב לשנת 1956/57 (תקציב משרד הפיתוח, גלובליות)

היו"ר י. גורי:

אני פותח את הישיבה.
אנו עוברים לתקציב משרד הפיתוח
המסתכם ב- 736,500 לירות. (קורא את הפירוט).

י. בדר:

ברצוני לשאול מספר שאלות:
(א) אילו חברות נמצאות בפיקוחו של משרד
הפיתוח? עד כמה שידוע לי על החברות הללו נכונות החברות? מחצית ישראל,
פוספטים, חברת האסלג....

סר הפיתוח מ. בנטוב:

חברת החשמל, דסנים היטיים, ברום,
חברת התובלה וטרסית וחול זר.

י. בדר:

(ב) מה הן התוצאות המשקיות של כל אחת
מהחברות, האם יש בהן הנהלת פנסים
ומאזניים? האם המאזניים בוקרו על ידי רואה חשבונות, והאם סותר לחברי
ועדת הכספים לראות את המאזניים?

(ג) הייתי רוצה לקבל אינפורמציה סלטה
על הסותפים הנמצאים בחברות אלו ועל חלקם בהסקעה היציבה?

ד) מה מידת האשראי הנוסף שחברות אלו בהכנת
מסגרת נוסף למה שקוראים - השקעה יציבה?

ה) אני מבין שחברות אלו עומדות לקשר הדוק
עם היחידות המסקיות שהן בבעלותן, לדוגמה - היחסים בין חברת חרסית
וחול זך ובין חברת אבן וסיד.

זוהי שותפות. מ. בדר:

אבל ישנם גם יחסי מסחר. ולכן הייתי רוצה
לקבל אינפורמציה על ההסדר הנוסף שנעשה בין
אבן וסיד וחברת חול זך לאחר פטוריו של רמתי. כידוע לשר הפיתוח חברת
אבן וסיד לא רצתה לשלם את המחירים שנדרשו ממנה על ידי מנהל חברת חרסית
וחול זך, והמנהל פוטר. אחר כך התגלה החדשה קבעה בדיעבד מחירים חדשים
והרווחים של החברה הפכו להפסדים. בדרך כלל גיטינות הנהלת חברת חרסית
וחול זך השתתף רק צד אחד - אבן וסיד שתמיד היה לו רוב גיטינות.

מ. בדר:

אני קבלתי תלונה ממפעל ברבור הנמצא בסביבות
עכו, שהוא חייב לקנות את חמרי הגלם שלו בנגב, וחמר זה יקר יותר מהחמר
המובא מחו"ל לחיפה. החמר אינו אחיד ולגבי כל משלוח יש לעשות בסיסיות
חדשים לפני העבודה, דבר הגורם להפסדים. לא הייתי מתחשב בזה, כי מחובתנו
לדאוג לכך שישתמשו בחמרי הגלם הנמצאים בארץ. אבל בית הרושת חרסה בבאר
שבע, מקבל חמר דומה מחו"ל. הוא מקבל רשיונות יבוא ומטבע חוץ. הינני
יודע אם מהקצבות ישירות או בעקיפין.

שר הפיתוח מ. בעטוב: משרד הפיתוח אינו נותן רשיונות יבוא.

אם אתה אחראי למפעל חרסה עליך לדאוג שלא יהיו
לו רשיונות יבוא ועל החמר המובא מאחוץ יוטל

מ. בדר:

מכס טגן.

ו) האם השר אינו חושב שמבחינת היעילות יש
מידה מסויימת של גודל המפעל שלמטה ממנו לא כדאי שיהיה מפעל ממלכתי?

במקרה והמדובר על חברות שחייבות לטפס חמרי
גלם למפעלי קרמיקה שונים בכל הארץ, הרי הן
צריכות להיות או ממלכיות או נפיקוח חסור של הממשלה, כדי למנוע הפליות
במספקת החמר.

מ. בדר:

ז) מה עושה חברת מחצבי ישראל מחוץ לנחושת ומחקר?
האם השר חושב לבכון מסווד שתפקידו לבצע

מ. בדר:

יהיה גם מסוד מחקר?

ח) מה הן המבטות של המוסד לסמור את תוצאות
המחקר לעצמו בלבד, וכל הזמן קיימת סכנה שהידיעות יסתננו לחלק אחר
של המסק?

אין כל סכנה כזאת. מוסד זה עוסק רק במחצבים
שהם ברשות המדינה.

מ. בעטוב:

ידוע לי על יהודי שבא מרוזריו ורצה להקים
בית חרושת לצבעים סינרליים. הוא פנה למחצבי
ישראל ונאחד הפקידים אמר לו: אמנם יש לנו תוצאות מחקריות אבל הן נועדו
רק למעצבו. הוא אמר לו: אני מוכן לבסוע לנגב ולראות את הדבריה כמו
עיני. אמר לו אותו פקיד: אל תסע לנגב; אתה יכול להרג שם.

מ. בדר:

ט) לגבי חברת האשלג, מה נעשה עד עכשו ומה הם הקשיים בהם נתקלת החברה? האם נעשו שגיאות או לא, האם התקעה היתה סועילה ומתאימה ומה הם הסיכויים לעתיד?

י) ביום לחברת החשמל, במיזם שבו נמנה המפעל מבחינת פיזור החשמל והקמת תחנות חשמל סוגנות?

יא) מי אחראי להספקת זרם החשמל למפעל חידום, סידור הפיתוח או חברת החשמל?

יב) בנוגע למפעל חידום, ידוע לי שמפעל זה נמצא בגדר של תכנית בלבד. הייתי רוצה לדעת מהי הקולוציה ומה הם הסיכויים?

יג) חברת הדשנים נמצאת בסיקרו הממשלה?

לא, זוהי שותפות עם הממשלה. שר הפיתוח מ. בנטוב:

מה הן התכניות הנוספות לגבי מפעל זה? י. גדר:

יד) האם אי אפשר לרכב את כל עבודות החקור בארץ?

טו) אילו המפעלים הללו היו בונים בעול המסית שכל מפעל פרטי נושא בו, האם ידוע לכם מה היו התוצאות המשקיות במפעלים?

הם נושאים בכל עומס המסים. שר הפיתוח מ. בנטוב:

טז) הייתי מקט הסבר מפורט על מתקן המלחים הזרחניים. י. גדר:

זהו רכוש ממשלתי שהושכר לחברת הדשנים. שר הפיתוח מ. בנטוב:

האם אדוני חושב שזוהי שיטה טובה? י. גדר:

(המשך הישיבה רשמה אד)

לפני-כך רשמה מא.
אד.

ז. סוזאייב:

מה הן הפעולות והטמכויות של משרד הפיתוח, לפי מה הן נקבעות, לפי איזה מודד? כבשני חסידי, למשל, הח כמסגרת משרד הפיתוח, אולם מה ההבדל בין מלח לסידי? מפעל הדשניח בחיפה היה בטמכות משרד המסחר והתעשייה ורק באופן מקרי הועבר לטמכות משרד הפיתוח. מי מטפל במל התכנית להפקת ברזל וייצורו - האם משרד הפיתוח או משרד המסחר והתעשייה? אני מבין שיש הצדקה לכך, שמפעלים שהם בשלב הכנה ובדיקה מצאו במסגרת מיוחדת, אולם מפעלים העומדים על רגליהם ועובדים באופן סדיר - כמה זמן הם ישארו בתחומי משרד הפיתוח?

הוא הדבר לגבי תכנון התעשייה במדינה - בתחום איזה משרד נמצא הדבר? האם אין השר חושב שהדבר צריך להתרכז במשרד אחד? האם קיימת כאן חלוקה גיאוגרפית? מי מטפל מפעלי תעשייה באילח או במרחבי הנגב - האם משרד הפיתוח או משרד המסחר והתעשייה?

חשמל - לפי דעת מומחים, הפעלת תחנת הכוח התת-קרקעית, שהיא בשלב בניה, באופן קבוע לייצור חשמל (ולא בשעת חירום) תהיה יותר יקרה ממה שיצלה וצריך לעלות החשמל בתחנת כוח רגילה. האם לא נכון היה למצוא פתרון לבעיית שעת חירום על-ידי הקמת תחנות כוח בודדות וקטנות המפוזרות על-פני הארץ?

מדיניות הייצוא - האם משרד הפיתוח מטפל בעצמו בבעיות יצוא המוצרים שהם בתחומי פעולתו, או שהדבר משולב במרכז לייצוא אשר הוקם. הוא הדבר בנוגע למדיניות היבוא - האם המשרד הוא שנותן רשיונות יבוא לחמרים עבור מפעלים הנמצאים בפיקוחו? (שר הפיתוח - מ. בנאוב: לא.)

אשר למפעל בסוכריר - האם חושבים הנכם שתכנית זו, שהיום מעריכים את ביצועה ב-30 מיליון ל"י (ובהמשך העבודה ודאי יחברו שיש צורך להגדיל את ההשקעות) נבחנה ונבדקה כהלכה על-ידי מומחים, שאפשר לגשת היום לביצועה ולהקציב מדי שנה בשנה סכומים ניכרים עבורה? בתקציב של השנה יש הקצבה של 2 מיליון ל"י למטרה זו, והעניין ידרוש הקצבות מדי שנה בשנה.

מ. קלמר:

כמפעלי הפיתוח השונים יש מטבחים לפועלים שאינם כשרים. חושבני שאחת ולתמיד יש לשים קץ למצב הזה לפני פועלי העובדים יחד באותו מפעל מופלים לרעה לעומת חבריהם. לדעתי אין להשלים עם מצב זה ויש לתקנו, גם אם הדבר יהיה כרוך באיזו הוצאה כספית ממעט המדינה. רצוני לשים את הדגש עתה על המפעל בתמנע, שהוא ברשות משרד הפיתוח, שם עובדים גם פועלים דתיים, והם אינם יכולים לאכול במטבח המשותף שהוקם לעובדים.

שר הפיתוח - מ. בנאוב: נשאלה שאלה על מינויים פוליטיים. אינני יודע מה פירוש הדבר, אבל אם פירושו שלמשרד הפיתוח מותר לקבל עובדים חברי כל המפלגות פרט למפ"ם, הריני להשיב שזו אינה המדיניות של המשרד.

י. ספיר:

אני שאלתי מי ממנה ולשם מה ממנים. אמרתי שלפי הפרסומים בעתונות מתקבל הרושם שאלה הם מינויים ממעמים מפלגתיים.

שר הפיתוח - מ. בנאוב: השאלות נובעות מתוך פרסומים בעתונות, שמידת אי-הדיוק שלהם היא מבהילה. אם המשרד מינה בתור יועץ הנדסי מהנדס מומחה, אחד המצטים היודע את המקצוע, והוא מופיע אחר-כך בעתונות בתור חבר מפ"ם, השייך למילן לצמרת המפלגה, הרי שיש כאן אי-דיוק. המשרה של מנהל אגף הנגב והערבה היתה פנויה במשך 10 חודשים. לפני תשעה חודשים היה מכרז, שבבקבותיו פנו ששה אנשים, והם לא נמצאו ראויים לכהן במשרה זו. במשך כל החודשים הללו היתה המשרה פנויה ואיש לא התנדב לקבל עליו את העול הכבד הזה. אם בסופו של דבר על-ידי שכנוע נמצא האיש שבכל-זאת הסכים לקבל

עליו את התפקיד, אזי מקבל הדבר כמובן צורה של מינוי פולימי או מפלגתי.

הטענה הגדולה התחוללה סביב אחד אחד שהוא שהיה צריך להתמנות כמשנה למנהל כללי, ובעיקר כיועץ לענייני חברות. ואגב, כאן נשמעו הערות או שאלות סותרות. מצד אחד שאלו מדוע יש צורך בכל-כך הרבה פקידים וכי יש לתת אוטונומיה לחברות, ומצד שני שאלו אם יש פיקוח וביקורת, כאשר נכנסתי לתפקידי נוכחתי לדעת, שהמנהל הכללי ואנכי לא נוכל בשום אופן לקבל אחריות על החברות, ואם נעשה כן - נכרע תחת העול. מצאנו שיש צורך באדם נוסף שיטפח בזה. פניתי לאוצר בנדון, והוא נתן הסכמתו לכך, שהתפקיד הזה יוכנס לחקן של השנה הבאה. פניתי לנציב שירות המדינה ושכנעתי אותו שהדבר נחוץ. הוא אמר שלא היה רוצה כי האיש יחמנה בתור משנה למנהל כללי, אבל בתור יועץ לענייני חברות - הוא סתם. טוכס שיערך מרכז, והוא אף ביקש הנחיות לאותו מרכז. אחר-כך התחולל מפנה, שאינני יודע מה מקורו, והוא חזר בו מהסכמתו. הדבר אירע בדיוק לפני נסיעתי לחו"ל ולפני בקשתו של שר החוץ לשחרר את המנהל הכללי כדי לאפשר לו נסיעה לבורמה. היה הכרח שהאיש יכנס לעבודה ויעבוד זמן מסוים במחיצת המנהל הכללי, כדי שיתמצא ויכיר את העניינים. יש הוראה של נציבות שירות המדינה לפיה מותר לקבל עובדים זמניים לתקופה של עד שלושה חדשים בלי אישור, ויש גם תקציב לעבודות ארעיות. אדם זה נתקבל לעבודה באופן זמני לכהן בתפקיד שאינתי, וזהו המצב.

נשאלתי מספר שאלות המעידות קודם-כל שהשואל לא רק שלא שמע את נאומי בכנסת אלא אף לא הטריח עצמו לקרוא את דברי. אני עניתי על הרבה שאלות בנאומי בכנסת; אולם ישנן כמה שאלות שאני בכל-זאת חייב להשיב עליהן.

אני מכהל בתפקידי רק ארבעה חודשים, ויהיה זה בלתי אחראי מצדי להטיק כבר עתה מסקנות מרחיקות-לכת לגבי השיטה אם טובה היא, וגם משרד הפיתוח צריך להחקירה זו לא. אינני מתחייב שלא אגיע למסקנות מסוימות ואשתדל או אראה לשנות את פני הדברים; אני רק אומר שבשלב זה לא יהיה זה אחראי מצדי לעשות את מה שדרשו כמה חברים.

מצאתי מצב שהוא תוצאה של התפתחות פרגמטית, התפתחות של תקופה בה כמה מהחברים השואלים ישבו בממשלה ובוודאי אז קיבלו תשובה ולמדו את העניינים שאני צריך להשיב עליהם, והתשובה השמורה עמם היא אולי טובה מזו שאני יכול לתת עתה. מצאתי חברות שבנוגהלתן ישבו אנשי ציבור. יו"ר חברת ים המלח הוא מר קליר, מנהל בית-חדושת "ארגמן", וחושבני שהוא מתמסר לתפקיד שקיבל על עצמו, לעומת זאת ישנה אנשים היושבים בהנהלות של חברות, והללו אינם מתמסרים כל-כך לעניינים. פרשת היחסים בין המנהלים וועדי-המנהלים מעונה בדיקה נוספת. יתכן שיהיה צורך שתקנון קבוע שיסדיר ציגדיר את המכויות של ועדי המנהלים או יקבע למי מותר לכהן בתפקיד מנהל.

דעתי היא שיש לתת מכטימום אוטונומיה לחברות; החברה לא הוקמה כדי שתהיה מוסד ממשלתי, וצריך לתת לאנשים הזדמנות להראות את כשרונם ויכולתם לאו דוקא במסגרת של רווחים פרטיים. אני מאמין שיש אנשים היכולים לעשות עבודה חשובה, בפרט במפעלים שאינני רואה קופצים להם בהשקעות פרטיות. העניין דורש רגולציה, ולעת עתה בסמרוקטורה הפנימית: הנהלות עם כוחות איבוריים בתוך ועדי-מנהלים, עם ביקורת, בכל פעם יוחר מפורטת, על הפעולות. יש ביקורת של מבקר המדינה אולם זו אינה מספקת, ויש צורך ללכת עם התפתחות החברה בעשייה כדי שאפשר יהיה ליעץ ולדעת מה מתהווה בה, מבלי לכפות או להמיל הגבלות.

נשאלה שאלה בעניין הנגב. אולי לא רבים מאתנו מתארים לעצמם מהו הנגב. אם תמחו קו מהקצה הדרומי של רצועת-עזה דרך באר-שבע עד לעין-גדי, הרי השטח דרומית לקו זה מהווה 52% משטחה של ישראל. בשטח זה יש 18 נקודות מתוך 765; במחצית שטחה של המדינה חיים 3,500 נפש, היינו פחות מ-1/4 של האוכלוסייה. אינני יודע אם אפשר יהיה לשאת מצב זה זמן רב. אנו מוכרחים לאכלס שטח זה, כי המצב הנוכחי אינו יכול להמשך.

א.ד.

ראוני שכל משרד יחפש דרכים כדי להפנות חלק מתקציבו לנגב, אם זה כבישים, חקלאות, מטחור או תעשייה. כל משרד צריך לשריין מכסימות אמצעים עבור הנגב. קיימת ועדת הנגב, המורכבת מנציגי כל המשרדים וגם הטכנות, אשר פועלת ומשתדלת להזריח עד כמה שאפשר יותר כספים להאחזיות, בין חקלאיות או תעשיות, במרחבי הנגב. חושבנישנגב חמוך אוצר בלום לחיירות, ואילת יכולה לשמש מרכז עולמי לחיירות, אילת הגיעה למצב, לאחר השחרור ממסים, התקנת רשת החשמל, סלילת הכבישים, התאורה והסיכונים שהוקמו בה, שאפשר להתחיל להשקיע בה הון, ואנו רוצים לפתוח כאן דרך ליוזמה הפרטית. הקונצסיה לבית-מלון במקום נמסרה לאיש פרטי שישב באילת - ופנו בנדון גם גורמים הסתדרותיים - אשר הציע אמנם תנאים יותר טובים, אבלם הכוונה היתה להוכיח לאנשים פרמיים שיש אפשרות לבוא ולהשקיע כספים באילת.

י. ספיר:

שאלתי ביחס לסמכויות על האזור. נמל אילת שייך מבחינת החוק למשרד התחבורה, אולם הוא לא הגיע עדיין לכלל ביצוע ונעשים סם מחקרים בלבד, אם הדבר יגיע לכלל ביצוע - עלול להיווצר קונפליקט בין משרדי התחבורה והפיתוח. שאלתי היא - מי דואג לנמל אילת?

שר הפיתוח מ. בנטוב:

משרד הפיתוח דואג למשיכת אנשים לנגב, אולם זה אינו אומר שמשרד המטחור והתעשייה אינו חייב לפעול במלוא סמכויותיו. הוא הדבר בנוגע לנמל באילת. נמל זה, במידה ויקום, יהיה שייך למשרד התחבורה. אנו רק משתדלים ללחוץ על משרד התחבורה או לחפש כספים ומקורות עבורו, כדי שיוכל להקים את הנמל שאנו מעוניינים בו.

א. הרצפלד:

משאלתי למשרד הפיתוח היא לשמור על כוח האדם העומד לרשותנו - ואני אומר זאת בקשר לענין שאירע במפעל סדום ואשר היו לו הדים בצ'יבור.

היו"ר י. גורי:

אנו נשמע את המסך החשובות בישיבה הבאה.

תקציב משרד המשפטים

מר קוקיה:

בענין לשכת הפרקלימות ניתנה תשובה מעל במת הכנסת על-ידי שר המשפטים. למעשה הוקמה ועדה ממעם משרד המשפטים וועדה מקבילה ממעם הסתדרות עורכי-הדין, אשר תבואנה בדברים בקשר לחקיקת חוק לשכת הפרקלימות. אני מקווה כי בשבוע הבא נוכל לקיים ישיבה ראשונה ונביא את הצעת משרד המשפטים לגבי חוק חשוב זה.

אשר לתביעה הכללית שיש להעניק לה מעמד של אי-חלות בקשר לטגירת תיקים ועיכוב פעולות משפטיות - גם על שאלה זו ניתנה תשובה על-ידי שר המשפטים. הגשמת מטרה זו תיעשה תוך תיקון בפרוצידורה, והתיקון יהיה עקרוני ביותר.

אשר להסדר קרקעות - המצב אינו משביע-רצון. מאז קנה המדינה הוסדרו בשטח המדינה כ- 9,500 דונם כל שנה, בו בזמן שבעת שליון המנדט היו מוסדרים כ- 200,000 דונם לשנה.

כיום יש בחלק הצפוני של המדינה שטח של 600,000 דונם שעדיין אינו מוסדר, ומחציתו מיועד לממשלה, היינו - קרקע ממשלתית. בצפון קיימת סכנה רצינית, שעם תום תקופת ההתיישבות של עשר שנים, אותם הערבים המחזיקים ברכוש יבקשו לרשום רכוש הרשום על-שם הממשלה על-שםם הם בחוקף חזקה על הקרקע. כדי לקדם את פני הדבר, עוד ביוקמובר אטחקד ביקשנו תוספת תקציב, וקבלנו תוספת עבור העסקת

11 עובדים חדשים. לצערנו מספר עובדים זה אינו מספיק. לפי חישובים של מנהל מחלקת המדידות של משרד העבודה יש צורך ב- 800,000 ל"י כדי להסדיר 200,000 דונם בשנה, לפי חישוב של 4,000 ל"י לדונם עבור מדידות. הדבר יחייב לשלוח לאזמות הצפון 25 קבוצות מודדים, ולכל 4 קבוצות יצטרך משרד המשפטים להעמיד פקיד רשם תביעות ועוזר סכני, שיצא לקרקע, יקבע את הגבולות ויקבל את התביעות ממעם התושבים הערביים.

נוסף לכך יצטרך משרד המשפטים להגדיל את מספר פקידי ההסדר, שכיום הוא אחד בלבד. יצטרך להוסיף פרקליטים שיעזרו ליד פקידי ההסדר. אוצר המדינה יצטרך להעמיד לרשות משרד המשפטים, רשות הפיתוח, האפורופוס ומחלקת המדידות 2 מיליון ל"י נוספים לשנה כדי לששיג הסדר של 200,000 דונם לשנה.

בזמן המנדט היו מועסקים בטוחה ההסדר 225 איש, בשעה שהיום מעסיק משרד המשפטים 29 - 28, ונוסף לכך יש מחלקת מדידות ליד משרד העבודה העוסקת במדידת השטחים. חוסר תקציב הוא המעכב את פעולות ההסדר. יתכן מאד שנצטרך לשנות את החוק כדי למנוע את טענות ההתיישנות לאחר עשר שנים. לפי התכנית נוכל להסדיר 600,000 דונם תוך שלוש שנים, ובאם נקבל את התקציב שאיינתי, נוכל למנוע את הרעה שתבוא מהצפון.

איזה חלק מ- 2 מיליון הדונם שעליהם יש חוזים בין הקרן-הקיימת לבין הממשלה הועבר

א. הרצפלד:

לרשות הקרן-הקיימת?

90% מהצווים שניתנו על-ידי שר האוצר, במטרת חוק רכישה מקרקעין (אישור פיצויים) כבר נרשמו בספרי האחוזה של המדינה.

מר קוקיה:

חבר-הכנסת סוזאייב שאל למספר העובדים המופיעים בתקן של משרד המשפטים והמקבילים את משכורתם מתקציבי משרדים אחרים ולא מתקציבו של משרד המשפטים. בעיה זו עוררתי לפני זמן מה וביקשתי להעביר באופן קבוע את המשכורות האלה לתקציב משרד המשפטים. למעשה עובדים היום במשרד המשפטים 8 פקידי משכורתם משתלמת מתקציבי משרדים אחרים. הממונה על התקציבים עומד על כך שיש להמשיך בנוהג הזה.

חבר-הכנסת סוזאייב שאל בקשר למתן אישורים על הלוואות מחשבונות רשומים או חסומים לגבי עסקות שנעשות במשרד רושם הקרקעות. עוד ביוני 1953 הסמין שר האוצר את ראש האגף לשמש כסוכן מוסמך למירח עסקות אלה, לפי הנחיות שנקבעו על-ידי שר האוצר בחוזר מיוחד. למעשה היתה בהחלטה זו משום הקלה לאזרחים, הואיל ובלאו הכי היה צורך לתשיע לפני רושם הקרקעות לביצוע העסקות הללו. כדי למנוע התרוצצות, הוחלט לרכז את הסמכויות, במידה והן נוגעות לעסקות קרקעות, בידי ראש האגף, כפוף להגבלות הבאות: שההלוואות לא תינתינה לחקופה של פחות משלוש שנים, שהסכום לא יעלה על שליש מערך הרכוש עליו תרבוץ המשכתנא, כי כספי ההלוואה ישמשו ללוח למטרות קונסטרוקטיביות. בהתאם להנחיות אלה, אישר ראש האגף כ- 750 הלוואות בלבד.

מה היו הסכומים?

מ. קלמר:

אני מוכן לספק את הנתונים.

מר קוקיה:

ראש האגף אישר מכירות של קרקע של תושבי חוץ לישראלים ולהיפך, ובסך-הכל היו 1450 מכירות. התמורה צריכה להיכנס לחשבון חסום והוא הדין לגבי הרבית. הבנקים משתפים פעולה בנדון באופן ההדוק ביותר עם ראש האגף.

מר אייזנברג:

אשר לשאלה בדבר אגרות בתי-המשפט - הרי הכנסות בתי-המשפט מכסות את ההוצאות וגם נשאר עודף למדינה. במדינות העולם ההכנסות אינן מכסות את ההוצאות, והגרעון מתכסה על-ידי אוצר המדינה. הסיבות לכך הן, שמדינות שונות נותנות את כל הנוחיות לבתי-המשפט, לשופטים ולעובדים בהם. לעומת זאת, האגרות הן נמוכות מאד, וזה מאפשר לכל אדם לפנות לביה-המשפט. אצלנו האגרות הן גבוהות והיה רצוי להורידן, אולם במצב בו אנו נתונים אינני סבור שיש מקום היום להוריד את גובה האגרות, אבל יש צורך להפנות חלק מהכנסות לביה-המשפט כדי שיפעלו באופן תקין וסדיר, היינו - להגדיל את מספר השופטים, והעיקר - כדי שאפשר יהיה למנות עובדים מכניים נוספים שיקלו במקצת על העומס הרובץ על העובדים כיום, אשר חייבים לעבוד שעות נוספות רבות מבלי לקבל כל תשלום. פקידי העזר והשמשים נמצאים בבית-המשפט מ- 7.30 עד שעה 14.00, ולאחר מכן הם הולכים למסור הזמנות, עבודה הכרוכה בהתרוצצות רבה כי לא תמיד מוצאים את המוזמן בביתו ויש ללכת אליו מספר פעמים. פקידי העזר מאיימים בשביתה, והצדק עמהם.

המחסור בעובדים מכניים גורם לכך שאין אפשרות לגבות את ההכנסות, את הקנסות בזמן, והדבר לוקח לפעמים כמה חדשים. מסתבר שיש לנו עובדים מכניים במספר יוחר גדול, היינו יכולים גם להגדיל את הכנסות.

מהו עודף ההכנסה על ההוצאה?

י. ספיר:

ההכנסה המשוערת לשנה של בתי-המשפט בלבד היא 700,000 ל"י.

מר אייזנברג:

דרשתי 50 פקידי עזר נוספים, וזהו לדעתי המינימום. ניהלתי מאבק קשה עם הממונה על התקציבים והוא הואיל להרשות לי להוסיף 10 פקידים ו-2 שליחים, וזה אינו מספיק.

המצב בבתי-המשפט הוטב בהרבה בשנתיים האחרונות בקשר לסחבת. יש בתי-משפט השופטים משפט מתחילתו ועד סופו במשך שלושה חדשים במוצע. בירושלים המצב יותר קשה, שם נמשכים המשפטים זמן יותר רב, בעיקר משפטי פינוי. אנו שואפים לתקן מצב זה ולראות שבתי-המשפט יטימו את המשפטים יותר מהר. אני שם דגש על מחסור בעובדים מכניים, כי לו היו לנו מספיק עובדים כאלה היתה גם עבודת השופטים יותר יעילה, כי לעתים קורה ושופט צריך להתבטל ממלאכתו היות והפקידים לא הספיקו להכין את התיקים או החומר או להמציא את ההזמנות.

המצב הוטב בהרבה גם בענין משפטי תנועה, אולם עדיין אי-אפשר לומר שהוא משביע-רצון, היות ומשפטי תנועה צריכים להתקיים מיד וללא כל השהיה. בזמנו, כאשר- חבר-הכנסת ספיר כיהן בחור שר התחבורה, הוא הציע למנות שופטים מיוחדים למשפטי תנועה אשר ישבו בשעות לפני-הצהרים ואחרי-הצהרים, אליהם יובאו העבריינים מיד וישפחו בו במקום. לשם כך דרושים גם פקידים מכניים שיוכלו לגבות את הקנסות מיד לאחר מתן פסק-הדין. רק לפני מספר שבועות פניתי למנהל הכללי ולשר התחבורה וביקשתי להפעיל את הדבר. ראוי היה למנות לפחות חמשה שופטים כאלה במדינה. הם ודאי יכסו את הוצאותיהם ואת הוצאות הפקידים המכניים.

מצב הדיור של בתי-המשפט הוא ללא נשוא וגורם חרפה למדינה. אני לעתים מתפלא על שהשופטים מסכימים להיכנס לאולמות הללו לשמוע בהם משפטים. ישנם אולמות קטנים וצרים בהם אפשר להכניס ספסל אחד בלבד, ואולמות בהם אין חלונות. בסוף שנת 1952 פניתי לשר האוצר בקשר להקצבת טכום מסוים להקמת בנין עבור בית-משפט השלום בתל-אביב, ולא נעניתי. בזמן האחרון הוקמה ועדה שמתפקידה לדאוג להקמת מבנה לפחות לביה-משפט השלום בתל-אביב. אני מקווה שנוכל לגייס כספים למחרה זו ויעלה בידינו להקים בקריה את הבנינים האלה. האוצר אינו מוכן להקציב את הכספים; הוא מבקש למצוא אדם שיהיה מוכן להשקיע מאמציו במבנים אלה, ורק לאחר מכן יוחזרו לו ההשקעות.

א.ד.

מדוע אי-אפשר לקיים משרד זה, דוגמת משרד החבורה, כמשק סגור?

א. הרצפלד:

פניתי לאוצר בהצעה כזו.

מר אייזנברג:

אני מציע לחברי הוועדה לבקר בבתי-המשפט ולראות במו עיניהם את המצב השורר שם. הוועדה אשר נתמנה על-ידי שר האוצר אמרה בהחלטתה, שמצב הדיור של בתי-המשפט הוא הגרוע ביותר במדינה.

רישום פרוטוקולים - המצב לפניו על השופט לרשום בעצמו את הפרוטוקול בבית-המשפט אינו רצוי משתי טיבות: הוא אינו יכול להתרכז על-ידי כך בשמיעה; הוא אינו רואה את העד ואינו יכול לקבל את הרושם הנכון עליו. רישום זה גם מופך את עבודת השופט לבלתי-יעילה, ולו היו קצרניות בבתי-המשפט היו השופטים מספיקים במשך יום פי כמה, אולם נסיון להכניס קצרניות לבתי-המשפט אריך לעלות 100 אלף לירות.

ספריה - לשופטים אין הספרים הדרושים להם, ואין תקציב למחירה זו. לעתים קרובות נאלצים השופטים לשאול מעורכי-דין ספרים הדרושים להם לעבודתם. ביקשנו מוועדת הכספים לאשר חוספת מיוחדת למשכורת השופטים עבור רכישת ספרים.

אין לי סטטיסטיקה על היקף המכירות הפומביות; לא הספקתי להכינה. מכל מקום, היקף זה הוא קטן ביותר בהוצאה לפועל, אולם ישנן מכירות אחרות הנעשות על-ידי משרדים אחרים.

היו"ר י. גורי: את המשך התשובות נשמע בישיבת אחר-הצהרים.

רצינו להסתייע בביאוריו של החשב הכללי על ענין חשומי חובות ורביית.

מא. גאמן:

הרשימה הכוללת את הסכומים שהיו מושקעים על-ידי הממשלה בסוף מרץ 1955 בהלוואות ובהשקעות בהון חכרות אינה מלאה עדיין, כי יש עוד רשימה של הלוואות שניתנו מכספי הבנק ליצוא ויבוא, והיא תוגש כששלמה לחוזה הזה. החומר נותן את יתרת ההלוואות, גובה הרביית ותקופת ההלוואות. יש סעיפים אחדים שהחנאית לגביהם לא נקבעו עדיין, ואלה הסביקר אותם הסעיפים שעדיין לא ברור אם הם השקעות ממשלתיות או הלוואות על-ידי הממשלה. בדף 386 של התקציב מצויינים סכומים אלה, ושם יש טעיף אחד שעליו ר-וני למסור כמה הסברים, והוא: הלוואות ותנאית שטרם נקבעו - 2,250,000 ל"י.

המדובר הוא בעיקר על שיכון בהתיישבות שהממשלה בנתה, והתנהל דיון אם סכומים אלה מהווים השקעות ממשלתיות או הלוואות לסוכנות היהודית. 3,5% שגובים על 30 מיליון הל"י נכללו בסכום הכולל של 2,250,000 ל"י. כן נכלל בו הסכום שצריך לגבות מ"מקורות", לפי תנאים של 4,5% רבית ותקופת הלוואה של 14 שנים. לרגל מחיר המים היה דיון אם כל הסכום יינתן בהלוואה או שחלק יועבר להשקעה ממשלתית. הסכום שהושקע בחברת "מחצבי ישראל" חלקו הוא השקעה וחלקו יכול להיות הלוואה דרך חברת הפוטפטים. יש כמה סעיפים שמהותם לא הובררה ולא נקבעה ולכן הם כלולים בסכום הגלובלי הזה.

י. ספיר:

אני מבין שאלה הם סכומים שמהם מצפים להכנסה של 2,250,000 ל"י, אלא שעדיין לא

ברור מתי תוחזר הקרן.

מר ארנון:

בטעיף "קרן גביות" יש שני מספרים שנת מוטלים בטפק, האחד בשלילה והשני בחיוב. הסעיף השלילי הוא זה המכוון לגביות מהרשויות המקומיות. הסכום המופיע ב"דברי ההסבר" הוא הסכום שאריך לגבות השנה לפי ההסכם. בינתיים אני

א.ד.

מבין שעל-סמך המלצות הוועדה המשותפת יידחה חטלום של 3 - 2,5 מיליון ל"י. טכום זה מופיע באומדן ההכנסה. לעומת זאת, יש בסעיף זה גביות שאנו מקווים בכל-זאת לגבית על-חשבון הלוואות, והטכום עלול להגיע ל- 3 - 2,5 מיליון ל"י.

י. ספיר:
הצגתי שאלה שלא ניתנה לה תשובה בנוגע לחוב הפחוח של הממשלה לתאריך מסויים. באיזו מידה חוב זה הושפע בשנתיים- שלוש שנים האחרונות מהטכומים שנכללו בתקציביה להקמתו וגם על-ידי העברת עודפים?

מר נאמן:
ברו"ח הרבע שנתי לסוף דצמבר 1955 מופיעות כל ההתחייבויות.

י. ספיר:
אני התכוונתי למשהו אחר. גרעון תקציבי יכול להיגרם על-ידי הפרשי שיערים, מתוך זה שמשרדיה הוציאו יותר או שהכנסה המשוערת לא נתקבלה. אני מבקש לדעת מהו הגרעון התקציבי שהצטבר בסוף השנים 1953, 1954 ו-1955. כדי להקטין את הגרעון נכנסו באופן ישיר טכומים מסוימים לתקציב וגם הועברו עודפים. אי לכך אני מבקש לדעת מהו הגרעון התקציבי בכל סוף אחת משנות הכספים הללו.

מר נאמן:
כדי להשיב על כך יהיה עלינו להכין טבלה מיוחדת.

ז. סוזאליב:
שר האוצר, בעת הדיון על התקציב הנוסף לשנת 1955/56, הודיע בכנסת שגרעון האוצר מטתכם ב- 150 - 140 מיליון ל"י בקירוב. בדיון על תקציב 1954/55 הודיע שר האוצר, שהגרעון הוא 90 מיליון ל"י. לאור מספרים אלה, אני מבקש לדעת ממה היה מורכב הגרעון הקופתי, כאשר הודיע שר האוצר בדיון על התקציב הנוסף על גרעון של 150 - 140 מיליון ל"י, ומה אירע בינתיים, לאור ההפרש בטכומים?

היו"ר י. גורי:
אני מבקש להמציא את התשובה בכתב בהקדם.

הישיבה נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 11.20